

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้เสียหายในคดี ของศาลเยาวชนและครอบครัว กรณี ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว¹

ศิริพร ลบศรี²

ครอบครัวที่อบอุ่นเป็นรากฐานของสุขภาพจิตที่ดีและความสำเร็จในอนาคต ไม่ว่าบุคคลวัยใด เด็กหรือผู้ใหญ่ต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสบายใจและรู้สึกปลอดภัย แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจสังคมที่ทำให้ทุกคนต้องทำงานหนักขึ้น มีเวลาพักผ่อนน้อยลง มีความเครียดสะสม รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพจิตต่างๆ เช่น อาการซึมเศร้า โรคจิตสุรา ปัญหาเรื่องยาเสพติดและการพนัน หรือปัจจัยด้านค่านิยมอื่น ๆ เช่น สามีเป็นเจ้าของภรรยาไว้ให้ลูกกรูให้ดี เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจนำมาสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ที่มีให้พบเห็นอยู่เสมอในสังคมปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550³ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน เกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญา มีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิด มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำรวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ทำให้สถาบันครอบครัวยังคงเป็นสถาบันหลักที่ขัดเกลาเด็ก เยาวชนให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ร่วมกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ศาลพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก เยาวชน และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แต่ทว่ายังมีปัญหาในการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังมีข้อกังขาว่า เป็นพระราชบัญญัติที่มีการกำหนดฐาน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว กรณี ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ งานประดับ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิล สิริพิทุร

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดลพบุรี

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 41 ก 14 สิงหาคม 2550

ความผิดอาญาที่ไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการลดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ประสงค์ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562⁴ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 และให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้มีการยกเลิกความผิดอาญาฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปรับปรุงมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่บุคคลในครอบครัว และกำหนดมาตรการในการส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาวความรุนแรงในครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมทั้งคุ้มครองป้องกันบุคคลในครอบครัวจากการกระทำความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและกำหนดให้มีการบำบัดฟื้นฟู และเยียวยาผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ยังไม่มีผลบังคับใช้ เนื่องจากการได้มีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2562⁵ โดยกำหนดให้พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้นไป⁶ มีสาระสำคัญคือ ให้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 จะบังคับใช้เมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา⁷ และหากยังไม่มีมีการตราพระราชกฤษฎีกาให้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ยังมีผลบังคับใช้⁸ จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันยังไม่มีมีการตราพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 แต่อย่างใด

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว คือการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยการกำหนดมาตรการ รูปแบบและวิธีการเพื่อให้รักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว จากการศึกษาปัญหาการ

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก 22 พฤษภาคม 2562

⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 92 ก 26 สิงหาคม 2562

⁶ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 พ.ศ.2562 มาตรา 2

⁷ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 พ.ศ.2562 มาตรา 3

⁸ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 พ.ศ.2562 มาตรา 4

คุ้มครองสิทธิและการช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังพบปัญหาการบังคับใช้และช่องว่างของกฎหมายหมายประการดังนี้

ประการแรกปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับการส่งตัวผู้เสียหายไปบำบัดรักษา ฟันฟูสภาพร่างกายและจิตใจ

มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ปรากฏตามมาตรา 175⁹ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับการปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟันฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษา...” ซึ่งจากมาตรการที่กำหนดตามกฎหมายเป็นการส่งตัวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไปบำบัด ฟันฟู ก็ต่อเมื่อศาลเห็นว่า ผู้ถูกระทำความรุนแรงเป็นผู้ก่อให้เกิดความรุนแรง ซึ่งความเป็นจริงแล้วภายหลังจากที่ได้รับ ความเสียหายอันเกิดจากการตกเป็นผู้เสียหายในคดีความรุนแรงในครอบครัว ไม่ใช่เพียงการบาดเจ็บหรือได้รับผลกระทบต่อร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีความรู้สึกหวาดผวจากการกระทำความผิดของจำเลย ทำให้มีความรู้สึกเศร้าเสียใจเมื่อเหตุการณ์นั้นเวียนกลับมาในห้วงความคิดคำนึงรวมถึงการกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ความเสียใจเหล่านี้รวมถึงผลกระทบต่อจิตใจของผู้เสียหายหลังจากถูกประทุษร้ายหรือการทารุณกรรมทางเพศที่ทำให้จิตใจเกิดความหวาดกลัว เป็นสภาพที่ต้องการการเยียวยามากกว่าการได้รับชดเชยทางการเงิน หรือเพียงการแยกกันอยู่ของสามีภรรยา ซึ่งการได้รับการปลอบขวัญหรือเยียวยาจิตใจให้มีความรู้สึกที่ดีขึ้น

ประการที่สองปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการคุ้มครองและการให้หลักประกันด้านความปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย หรือผู้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายหรือผู้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย มาตรการตามกฎหมายตามมาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งมีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์

⁹พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 175,

และขอรับคำปรึกษาแนะนำ จากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา...¹⁰ ซึ่งจากที่กฎหมายบัญญัติไว้นั้นไม่ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการกำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยหรือมาตรการคุ้มครองชั่วคราวนับแต่รับแจ้งหรือพบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมาตรการต่างๆที่กำหนดมาโดยรัฐนั้นยังไม่สามารถเป็นหลักประกันที่ดีให้กับผู้เสียหายหรือผู้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ว่าหากตนเองเปิดเผยข้อมูลของจำเลย หรือผู้กระทำความผิดให้ทราบแล้วตนจะไม่ได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับอันตรายจากความเครียดแค้นของจำเลยหรือผู้กระทำความผิด ซึ่งปัญหาดังกล่าวมานี้ทำให้ตัวผู้ถูกกระทำความรุนแรง หรือผู้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่กล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลหรือกล้าที่จะเข้าแจ้งความกับพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากเกิดความหวาดกลัวต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ผู้เสียหายต้องกลับมาบ้านมาพบเจอกับจำเลย อาจทำให้จำเลยโมโห โกรธเคืองที่ผู้เสียหายไปแจ้งความร้องทุกข์ ทำให้จำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายอีก ทำให้เกิดความเคลือบแคลงใจสำหรับผู้เสียหายถึงกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือผู้เสียหาย ทำให้จำเลยหรือผู้กระทำความผิดไม่หวาดกลัวต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย เพราะหน่วยงานของรัฐมองว่าเป็นเรื่องของพ่อแม่และไม่เข้ามาเกี่ยวข้องให้จัดการกันเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

ประการที่สามปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการช่วยเหลือ เยียวยาผู้เสียหาย จากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 10 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว จากการบัญญัติกฎหมายจะเห็นได้ว่าการชดเชยหรือการบรรเทาความเสียหายเป็นหน้าที่ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยแท้ ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ แม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติให้สามารถได้รับเงินช่วยเหลือจากบรรเทาทุกข์จากผู้กระทำความผิด และให้ได้รับการเยียวยาค่าเสียหายของผู้เสียหาย ตัวผู้เสียหายเองต้องยื่นคำร้องต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการมีคำสั่งหรือมีคำพิพากษาให้จำเลยหรือผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายตามที่ยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งในขั้นตอนนี้มีความล่าช้าทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่ล่าช้าไม่สมควรแก่เหตุเนื่องจากในระหว่างที่ได้รับความเสียหายอาจจะต้องมีค่าใช้จ่ายมีการรักษาตัว หรือใช้จ่ายในระหว่างที่ไม่ได้อยู่ที่บ้านของตนเองเนื่องจากไม่อยากพบเจอกับจำเลย ด้วยเหตุนี้หน่วยงานของรัฐควรเข้ามาดูแลเยียวยาผู้เสียหายก่อน โดยให้เงินสนับสนุนหรือเยียวยาตามสมควรกับความเสียหายโดยรัฐอาจใช้มาตรการออกให้

¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

จำเลยก่อนและไปบังคับจำเลยในภายหลัง ซึ่งปัญหาดังกล่าวมานี้อาจส่งผลให้ ผู้เสียหายสูญเสียเงินทองมากกว่าที่ควรจะเป็นและอาจจะต้องเป็นหนี้สิน เพื่อนำเงินมารักษาพยาบาลหรือหาที่อยู่ใหม่ ซ่อมแซมทรัพย์สินที่เสียหาย และด้วยระยะเวลาที่เนิ่นนานกว่าจะได้รับเงินค่าเสียหายจากจำเลยหรือในบางกรณีอาจจะไม่ได้รับชดเชยค่าเสียหายเลย ทำให้สภาพจิตใจไม่ได้รับการเยียวยาหรือได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐตามสมควรแก่เหตุและในเวลาที่เหมาะสม

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือเยียวยา บำบัดฟื้นฟู ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรมและดำเนินการในเวลาที่เหมาะสม ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1. ปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับการส่งตัวผู้เสียหายไปบำบัดรักษา ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ

เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 175 “บัญญัติว่า เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด” ผู้วิจัยเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื่องด้วยเหตุความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่แล้วมักเกิดจากตัวผู้กระทำความรุนแรงเองมิได้เกิดจากตัวผู้ถูกระทำความรุนแรง เช่น ภรรยาถูกตบตีเนื่องจากสามีมีอาการเมานเมาสุรา หรือการทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งการกระทำเหล่านี้ผู้ถูกระทำมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงแต่อย่างใดแต่กลับเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความรุนแรง จึงควรได้รับการบำบัด รักษา ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 175 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยให้ตัดบทบัญญัติในส่วน “เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำ” ออกไป และเพิ่มเติมเป็นว่า “เมื่อศาลรับคำร้องตามมาตรา 172 ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับการบำบัด รักษา ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ โดยให้รับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด” เพื่อให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับการบำบัด รักษา ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจได้ทันทั่วถึงและเหมาะสมกับเหตุที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ก็ตาม

2.ปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการคุ้มครองและการให้หลักประกันด้านความปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย หรือผู้พบเห็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการหรือมาตรการเพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ซึ่งตามมาตรา 10 นี้ หมายถึงการให้ความคุ้มครองเมื่อได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา 8 และได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมาสอบสวนและทำความเข้าใจ ส่งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ซึ่งไม่คุ้มครองกระบวนการ ภายหลังมีการร้องทุกข์แต่ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความรุนแรงมาสอบสวนหรือส่งพนักงานอัยการฟ้อง ได้ ในขั้นตอนนี้เป็นปัญหาว่า เมื่อไม่มีการคุ้มครองหลังจากร้องทุกข์ในทันทีเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่กล้าที่จะร้องทุกข์ เนื่องจากเกรงกลัวว่าภายหลังการร้องทุกข์แล้วตนกลับบ้านมาพบเจอกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวก็จะถูกระทำความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำเล่า แม้ว่ามาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่ในสถานที่นั้นได้ แต่มิได้ให้อำนาจ ในการมีคำสั่งเกี่ยวมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว เป็นเหตุให้ภายหลังจากเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและกลับจากสถานที่เกิดเหตุ หรือสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงอาจเกิดความโกรธแค้นและอาจจะกระทำผิดซ้ำอีก เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการกระทำ ความผิดซ้ำและกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้พบเห็นการกระทำและแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้จากเดิม คือ มาตรา 6 วรรคสอง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถาม ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำ ที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับ การตรวจรักษาจากแพทย์และเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้ พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นว่า “เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการ

คุ้มครองชั่วคราวผู้ถูกระทำความรุนแรงและผู้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถาม ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำ ที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับ การตรวจรักษาจากแพทย์และ ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้ขึ้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้ขึ้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้ พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้” ดังนั้นเพื่อให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงและผู้พบเห็นและแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวมั่นใจในหลักประกันความปลอดภัยของตนเมื่อมีการแจ้งเหตุหรือร้องทุกข์แล้ว ตนจะไม่ได้รับความเดือนร้อน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้กระทำความรุนแรงเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดซ้ำจะเป็นการลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

3.ปัญหากฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการช่วยเหลือ เยียวยาผู้เสียหาย จากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ว่า มาตรา 10 ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตรซึ่งบทบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ในเบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ ซึ่งไม่ได้มีบทบัญญัติใด กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินให้แก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวและการบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 เป็นการบรรเทาทุกข์โดยผู้กระทำความรุนแรงซึ่งเป็นบุคคลครอบครัวเดียวกับผู้ถูกระทำความรุนแรง ซึ่งบางครอบครัวอาจมีฐานะยากจนไม่สามารถเยียวยาตามสมควรได้ เห็นควรให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินในการใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล การหาที่อยู่อาศัยใหม่ เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวในระหว่างการดำเนินคดีผู้วิจัยขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 10 วรรคแรก

ตอนท้าย ในส่วนที่ว่า มาตรา 10 ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีคำร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะการออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เข้าไปในที่พักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัวตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตรและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชดใช้เงินบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามสมควรแก่เหตุ” ซึ่งเป็นการช่วยเหลือ เยียวยาภายหลังมีการร้องทุกข์และมีการสอบสวนตามมาตรา 8 แล้ว ซึ่งการแก้ปัญหาจะสามารถช่วยเหลือให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความเดือนร้อนน้อยที่สุด นับตั้งแต่ระหว่างสอบสวนไปจนถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ได้รับเงินเยียวยาจากรัฐทันที และได้รับความเดือนร้อนน้อยที่สุด

เอกสารอ้างอิง

คู่มือกระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในคดีอาญา, สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม
อาคารศาลอาญา ชั้น 6 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, พิมพ์ครั้งที่ 1
กุมภาพันธ์ 2560.

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, **ร่างพระราชบัญญัติการจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ...** ศึกษาวิเคราะห์
ความเหมาะสมในการใช้กฎหมายในประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร:บริษัทโรงพิมพ์
คลังวิชา จำกัด, 2547).

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนัก
ข่าวสารอเมริกัน (USIS) และองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, “**รายงานการสัมมนาเรื่อง
การยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี**”.

บุญเสริม หุตะแพทย์และคณะ, 2551, อ้างถึงใน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557.